

Polderblad

oktober 2024

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 38 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polderblad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polderblad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 0499 58 99 16

Redactie en lay out Polderblad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Ardea-Vogelwerkgroep:
ardea@hobokensepolder.be
Eddie Schild, 0498 73 60 77

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:
Wim Mertens, 0499 58 99 16 -
conservator@hobokensepolder.be

Tarzanboskes:
Danny Jonckheere, 0478 33 24 27 -
jonckheeredesmedt@gmail.com

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -
peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polderflits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 03 376 45 15 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Kies voor NATUUR

Zondag 13 oktober trekken we weer naar de stembus. Je mag dan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Mag, want stemmen moet voor het eerst niet meer. Maar als jij graag in een gezonde en klimaatrobuuste stad wil wonen, geef je jouw stem maar best aan de natuur. De natuur heeft geen politieke kleur. Iedereen heeft baat bij meer natuur in de buurt. Aan jou om goed te kiezen!

Waarom natuur in je buurt?

Voor onze gezondheid: we hebben groen nodig om ons goed te voelen, lichamelijk én geestelijk.

Voor onze kinderen: in de natuur worden hun zintuigen geprikkeld. Natuur is cruciaal voor een gezonde ontwikkeling.

In onze strijd tegen de klimaatverandering: de natuur kan veel CO2 opslaan. Dat geldt voor bossen, maar ook voor graslanden.

Om ons te beschermen: de natuur vangt extreme regenval op, zorgt voor verkoeling op hete dagen en voor water in tijden van droogte.

Voor onze planten en dieren: 28% van onze fauna en flora is bedreigd. Ze hebben een veilige thuis en een sterk natuurnetwerk nodig, ook in Antwerpen.

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
Brunch 11 11 11 en wandelingen	10
Onze sponsors	10
Schenken en nalaten aan NP	11
Vernattingsproject HP	12
Fotocollage Zomerhappening	14
Goudklompjeswerking	16
Te koop: Natuur.kalender 2025	17
Vogelwaarnemingen	18
Hobokens Wildbier	20
Kleine plevier op Blue Gate	21
Broedvogelonderzoek	23
Watervogeltellingen	24
Ardea aan het woord	25
10 online vogellessen	27
Oplossing en winnaar wedstrijd	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft:

Foto: Langsteelfranjehoed

Foto: Erik Raes

Achterkaft: Boomklever

Foto: Guy Borremans

In onze afdeling kijken we terug op een geslaagde **zomerhappening**. Een woord van **dank aan alle medewerkers** die mee gezorgd hebben voor het welslagen ervan. Een beeldverslag vind je elders in dit Polderblad.

In het natuurgebied is ook heel wat gebeurd de voorbije zomermaanden. Het buizenstelsel voor het **vernattingsproject** in de Polder werd in augustus gelegd. Het waarom en hoe lees je in het artikel van conservator Wim Mertens op blzn 12 en 13.

De **beheerploeg**, de Goudklompjes, is er na de broedperiode ook weer volop ingevlogen. Net als het weekendnatuurbeheer en dit ook in onze andere gebieden (Blikvelden, Tarzanboskes, Moerelei).

Ons **Expeditieteam** was weer top het laatste weekend van juni. Zij verzamelden zo maar eventjes 6.742 euro voor de Hobokense Polder. Proficiat, mannen! En uiteraard ook dank aan iedereen die hen steunde door te sponsoren of deel te nemen aan hun activiteiten.

Er werden in de Ardea-regio broedvogels geteld, er waren leuke uitstappen, er werd hard gewerkt aan een Mobiel bos in de Blikvelden, er was een cursus Communicatie en conflictbeheersing, kortom ... het was zomer, maar we stonden niet stil!

En zo glijden we langzaam de herfst in... een seizoen om te genieten van de veranderende natuur vol kleurenpracht.

En als je ons Polderblad doorneemt, zie je dat er weer tal van mogelijkheden zijn om de natuur te beleven of om een handje toe te steken bij activiteiten.

Er zijn de wandelingen met brunch ten voordele van 11 11 11, een sterrenkijkavond, heel veel natuurbeheer, trekvogels tellen op de Scheldedijk en halsbandparkieten op het Kiel of watervogels van oktober tot en met maart, een ganzenocht naar Zeeland, zwerfvuil ruimen,...

En we vragen jouw speciale aandacht voor de **Dag van de Natuur op zaterdag 23 november**. Steeds een aangename "werkdag" met jong en minder jong ... en wij verwennen je met een gratis lunch (warme soep en lekkere broodjes) en uiteraard warme en koude dranken. KOMEN!

Ria

Kostendelend vervoer
(10 cent/km wordt op de
afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient
ingeschreven te worden

Zaterdag 5 oktober om 7.30 u – dagelijks tot en met zondag 3 november

Herfsttrektellingen op de Scheldedijk

Gidsen: Maarten Mortier - mmortar@hotmail.com - 0496 86 98 44 // Walter De Weger - deweger.walter@skynet.be - 0495 23 77 10 // Luc Van Schoor – lucvanschoor46@gmail.com - 0494 33 63 09

De meeste zomergasten hebben al dan niet met succes hun broedseizoen afgerond. In augustus waren er al enkele soorten, zoals gierzwaluwen, boomvalken, wespindieven en ooievaars die het voelden kriebelen om terug te migreren naar het zuiden om daar te overwinteren.

Vanaf oktober worden hun plaatsen ingenomen door de wintergasten vanuit het hoge noorden om hier te genieten van de zachtere winters. Dit natuurlijke schouwspel geeft ons de kans om grote overtrekkende vogelgroepen waar te nemen en te tellen. Alle soorten zangvogels, waadvogels, eenden en roofvogels passeren er de revue. Elk jaar passeren er ook zeldzame exemplaren over de trektelpost. Denk maar aan beflijster, zwarte en rode wouwen, visarend, ooievaars en kraanvogels.

Samen met andere trektelposten geven deze gegevens de wetenschappers en beleidsverantwoordelijken een inzicht van hoe het gesteld is met ons klimaat en milieu.

Voor de 19e keer organiseert Vogelwerkgroep ARDEA herfsttrektellingen op de Scheldedijk in de Hobokense Polder.

We beginnen dit jaar op zaterdag 5

oktober om 7.30 u met de dagelijkse trektellingen en tellen tot zondag 3 november. Check de avond voordien zeker even de blog van ARDEA, want bij slecht weer gaan de tellingen niet door.

Noteer ook alvast Eurobirdwatch op 5 en 20 oktober 2024

Iedereen is steeds van harte welkom, zowel vogelkenners maar ook geïnteresseerde beginners of leken, want we komen op deze dagen altijd wel ogen te kort!

Praktisch:

Afspraak: Scheldedijk Hobokense Polder naast BP-raffinaderij -
Parking: Petroleumkaai
Bijeenkomst: 7.30 u of 8 u naargelang de zonsopkomst. Einde rond 12 uur
Blog ARDEA: <https://ardea.hobokensepolder.be/#home>
Meebrengen: warme kleding, verrekijker of telescoop

Kraanvogel - Foto: Guy Borremans

Beflijster - Foto: Walter De Weger

Zaterdag 5 oktober om 10 u

Natuurbeheer in de Moerelei

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

We gaan weer een groot stuk van de graskant naast de draad maaien en nadien de draad herstellen. En het gemaaid gras gaan we op de takkenwallen leggen zodat hier weer allerlei dieren zich in kunnen verstoppen.

Dus hier is ook iedereen steeds welkom om een handje te komen helpen.

Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Praktisch:

Afspraak om 10 u aan het perceel zelf. Einde ca 14 u. **Geef een seintje aan Danny voor de catering.**

Zondag 6 oktober om 10 u en om 14 u

Geleide wandelingen in de Hobokense Polder met brunch ten voordele van 11.11.11

Info: Eddy Maes – eddy_maes@telenet.be

Natuurpunt Hobokense Polder steunt al enkele jaren de najaarscampagne van 11 11 11.

Luk, Peter en Raf zijn onze natuurguides, die met de deelnemers het prachtige natuurgebied in vroege herfststoei zullen bewonderen.

Annie, Hedwig, Heidi, Ria en Koen ondersteunen de brunch en zorgen voor een drankenstand.

Voor alle praktische informatie: neem contact op met Eddy Maes of zie verder op blz 10

Schrijf zeker tijdig in (tot uiterlijk 2 oktober) op www.11polder.be of via deze QR-code

Foto: Luk Smets

Donderdag 10 oktober om 19.30 u

Geef de natuur een blijvende erfenis

Info: Luk Smets – luk.smets@telenet.be – 0477 66 94 32

Door Natuurpunt op te nemen in je testament lever je een blijvende bijdrage aan de bescherming van de natuur. Je nalatenschap wordt ingezet voor de verwerving en het beheer van waardevolle natuurgebieden, bijvoorbeeld de aankoop van een bosgebied en ook het materieel om dat goed te beheren. Op deze manier zorgen we er samen voor dat bedreigde dieren en planten een veilige thuis krijgen en dat iedereen de natuur volop kan beleven. Nu en in de toekomst.

- Steun de aankoop van nieuwe natuur. Met je erfenis draag je bij aan het veiligstellen van de natuur voor toekomstige generaties.
- Naast het aankopen van natuur is ook het beheer van natuurgebieden van groot belang. Het juiste beheer bevordert de biodiversiteit en zorgt

voor meer soorten en meer leven. Dit vereist echter veel materiaal, variërend van rieden en zeisen tot tractoren en bosmaaiers.

- Ook het onderhoud en openstellen van onze natuurgebieden vraagt heel wat financiële inspanningen. Denk aan het onderhoud en plaatsen van plankenpaden, zitbanken, wegwijzers, infoborden en vogelkijkhutten.

Als erflater voor de natuur kan je zelf kiezen waarvoor je nalatenschap wordt ingezet. Of het nu voor de algemene werking is of heel specifiek voor je favoriete natuurgebied. Natuurpuntmedewerker Joost Verbeke verzorgt voor ons een infosessie over de mogelijkheid om iets na te laten voor de natuur.

Praktisch:

Afspraak om 19.30 u in CC Moretus, Berkenrodelei Hoboken. Einde omstreeks 21.30 u. Toegang gratis, inclusief koffie/thee.

Graag ten laatste dinsdag 8 oktober inschrijven bij luk.smets@telenet.be

Zaterdag 12 oktober om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Foto: Raf Van der Veken

Zaterdag 12 oktober om 21 u

Sterrenkijkwandeling in de Hobokense Polder

Leiding en gids: Walter Gijkens – Voor info: sterren@hobokensepolder.be

Door de slechte weeromstandigheden dienden we de geplande sterrenkijkavond met URANIA half mei te annuleren. We doen opnieuw een poging, deze keer op een weekendavond.

We wandelen naar het centrum van het donkere natuurgebied om daar gebruik te maken van de mindere lichtvervuiling. Een ideale plek om naar de wonderde wereld van de sterren te kijken. We hebben hiervoor de Urania Mobiel van Volkssterrenwacht Urania uitgenodigd. We zullen van hen een inleiding over sterrenkunde krijgen. Met daarbij pakkende verhalen over planeten en sterrenstelsels, kometen en meteoren, actuele ruimtevaartmissies en nog veel meer. Steeds geïllustreerd met het nodige beeldmateriaal, vers uit de ruimte of historische tijdsdocumenten. Maar steeds intrigerend....

Praktisch:

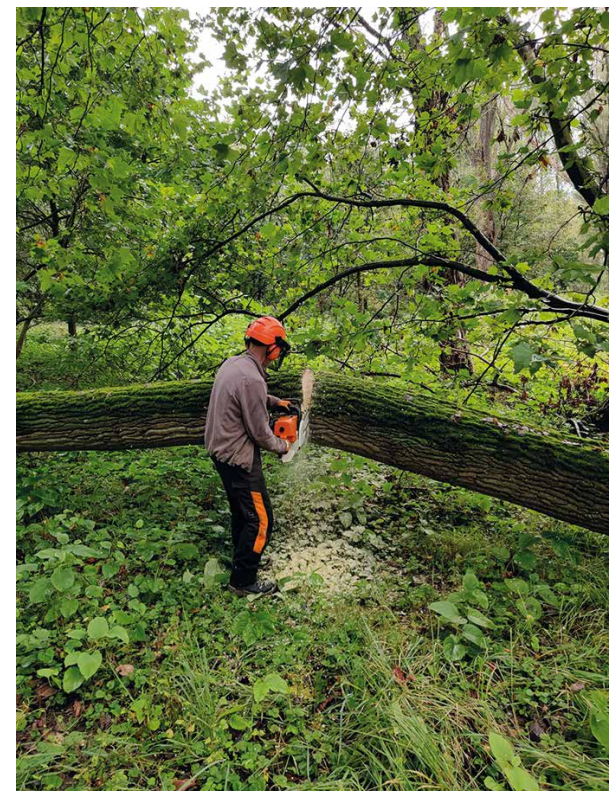
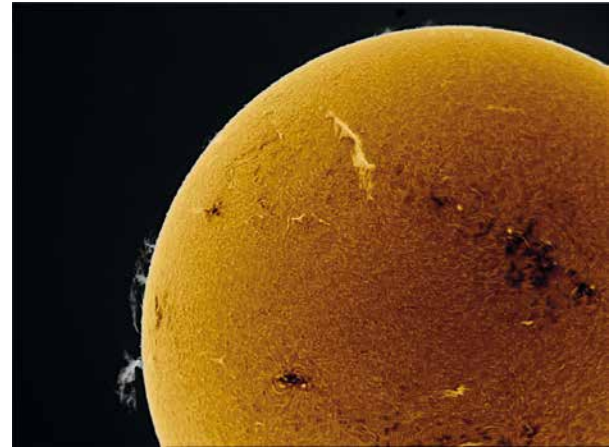
Afspraak om 21 u op de parking naast United Caps, Schroeiilaan 15 Hoboken. Deelnameprijs: 12 euro. Leden Natuurpunt betalen 10 euro. In de deelnameprijs is een drankje inbegrepen.

Inschrijven door storten van 12 of 10 euro p/p op onze rekening BE81 5230 8065 0424 **ten laatste 8 oktober** met als mededeling "Sterrenkijkwandeling" + uw mailadres.

Opgelet: bij minder fraai weer zal deze tocht jammer genoeg weer niet kunnen doorgaan. Vandaar dat we uw mailadres nodig hebben, om u – indien nodig – te kunnen informeren.

Tips om met ons naar de sterren te staren:

- Neem een dekentje mee. Zo kan je lekker op je rug liggen om naar de sterren te kijken. Vergeet geen warme kleding, want half oktober kan het al flink koud zijn in de Hobokense Polder.
- Wil je de sterrenbeelden herkennen? Download vooraf al de app SkyView, gratis beschikbaar voor iOS en Android. Richt je smartphone naar de hemel en je ziet de lijnen van de sterrenbeelden.
- Heb je geen telescoop, maar wel een verrekijker? Stel die dan overdag goed scherp op een ver verwijderd object en gebruik hem 's nachts om de sterrenhemel mee te bekijken. Met een goede verrekijker kan je de kraters en bergen op de maan en de velden vol sterren van de Melkweg goed zien.
- Wees geduldig. Het is logisch dat je de eerste minuten niet veel ziet. Eens je ogen gewend zijn aan het duister, zie je veel meer.

Donderdag 17 oktober om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 20 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@gmail.com

Zoals steeds staat er in de Polder heel veel werk te wachten. Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeiilaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Zaterdag 26 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

Vandaag gaan we onze boomgaard en een stukje rond de blokhut maaien.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen, voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Praktisch:

Afspraak om 9 u op de parking van het zwembad Sorghvliedt van Hoboken Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Danny voor de catering, als je komt.

Zaterdag 9 november om 16.35 u

Slaapplaattelling halsbandparkieten

Gids: Walter De Weger – 0495 23 77 10

Ieder jaar organiseert ARDEA 3 keer per jaar een telling van de halsbandparkieten op een gekende slaapplaats op het Kiel. Eén in het voorjaar, een tweede in augustus (dan zijn alle jongen van dit jaar erbij) en een derde in het najaar.

Dit voorjaar hadden we een opmerkelijke terugval van het aantal parkieten en werd er besloten om op 17 augustus een tussentijdse telling te doen. Het is bekend dat deze exoten afkomstig uit Centraal-Afrika en Zuid-Azië broeden van januari tot juni. De hollenbroeders leggen 3 à 4 eieren die na 22-24 dagen uitgebroed zijn. De jongen blijven dan nog +/- 50 dagen op het nest waar ze nog gevoederd worden door het ouderpaar. Hierdoor is er een groot aantal vogels dat niet naar de slaapplaats gaat.

Tijdens de tussentijdse telling konden we 2157 parkieten tellen, wat toch een 550-tal exemplaren minder opleverde ten opzichte van de vorige extra telling in 2023. Wat de verklaring voor deze afname is, weten we nog niet. Leverde het natte voorjaar dan toch een minder goed broedseizoen voor de halsbandparkieten op? Of moeten we op zoek naar een tweede of derde slaapplaats in onze regio? Het kan natuurlijk ook zijn dat deze grote populatie van exoten onvoldoende foerageergebieden in onze regio vindt, en dat er daardoor een belangrijk aantal naar andere gebieden trekt om daar nieuwe territoria in te nemen. Waardoor er daar waarschijnlijk ook een nieuwe slaapplaats ontstaat.

Het gebrek aan veel natuurlijke vijanden en de zachte winters speelden in de kaart van deze groene lawaaierige exoten. Ook hun manier van in groep leven, maakt van hen een opdringerige en geduchte concurrent voor onze inheemse hollenbroeders en zaadeters. Om de impact van deze snel oprukkende vogels op ons milieu beter te kunnen inschatten zijn er momenteel verschillende studies bezig. Hiervoor is het belangrijk om hun aantallen, verspreiding en aangroei goed in kaart te brengen. Dit gaat het beste door hun gekende slaapplaatsen te monitoren en nieuwe slaapplaatsen op te sporen.

Alle info over nieuwe slaapplaatsen is welkom via mail naar ardea@hobokensepolder.be

Iedereen is welkom om mee te tellen op de Ardea-slaapplaattelling.

Foto: Walter De Weger

En je zult er ook zeker enkele gele en blauwe kleurvarianten kunnen waarnemen.

Praktisch:

Afspraak: Hoek Onafhankelijkheidslaan en de Volhardingsstraat 2020 Antwerpen. Kijk ook naar het ARDEA blog om de juiste plaats van samenkomst te zien. De exacte slaapplaats van deze exoot kan wel eens wisselen. Bijeenkomst: 16u35!! einde rond 18u. **Aanmelden gewenst voor 7 november** via mail naar ardea@hobokensepolder.be, of telefonisch via Walter, want in geval van slecht weer wordt deze telling verplaatst naar een ander moment.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Zondag 10 november om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken..

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Donderdag 21 november om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 23 november om 9 u

Dag van de Natuur

Natuurwerkdag in de Hobokense Polder

Info natuurwerkdag: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@gmail.com

Inschrijven: picknick met warme soep: Ria Thys – ria.thys@telenet.be

Op 23 november organiseert Natuurpunt de "Dag van de Natuur". De natuurvereniging nodigt iedereen uit om te komen meewerken in de gezonde buitenlucht. Een uitgelezen kans voor iedereen om zich fysiek uit te leven, kennis te maken met de praktijk van natuurbeheer, te genieten van stukjes natuur waar je tijdens een wandeling niet komt en kennis te maken met andere vrijwilligers en mensen uit de buurt.

Ook in de Hobokense Polder kan iedereen de handen uit de mouwen steken. Wij organiseren op zaterdag 23 november een grote werkdag. De ontwikkeling van een mooi en divers natuurgebied vergt veel plag-, maai-,

snoei-, knot- en ander werk. Er is werk voor iedereen van klein tot groot, van frêle tot robuust.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de ingang van de Hobokense Polder, Schroeiilaan (schuin tegenover station Hoboken Polder). Op de Schroevelden zal ook de lunch genuttigd worden. Meebrengen: warme kledij, stevig en waterdicht schoeisel.

Wij zorgen voor een **GRATIS lunch met warme soep en broodjes en dranken. Geef uiterlijk 20 november een seintje als je komt**, dan weten wij hoeveel er moet worden voorzien. Einde is voorzien rond 16 u

Ons kampement op editie 2023 - Foto: Luk Smets

Zondag 1 december om 10 u

Zwerfvuilactie in en om de Hobokense Polder

Leiding: Luk Smets - 0477 66 94 32 – luk.smets@telenet.be

We hebben wel onze Goudklompjes en verschillende ijverige wandelaars die geregeld zwerfvuil ruimen, maar we ervaren – jammer genoeg – dat het geen kwaad kan om 1 x per kwartaal een extra opruimactie te doen in en rond de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeiilaan 15.

Wij zorgen voor vuilzakken en grijp-stokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen) Einde voorzien omstreeks 12 u.

Graag op voorhand melden aan Luk, als je komt

Zondag 8 december om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken..

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de

Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u. Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen
Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Boven: de zeldzame en kleinere dwerggans
Onder: de vaker voorkomende kolgans
(foto: Walter De Weger)

Zondag 8 december om 8 u

Ganzentocht Strijen en omgeving

Gids/leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - rudy.vancluvenbergen@skynet.be
en Wim Roelant 0477 34 07 21 of roelantwim@gmail.com

Intussen is sinds begin deze maand de weerkundige winter begonnen. Vogelaars merken dit uiteraard niet alleen aan het weer maar ook aan de intocht van talloze wintergasten uit noordelijke streken. De meest opvallende vormen daarbij de zogenaamde vriezeganzen die vanuit Scandinavië, Spitsbergen, Siberië en nog verdere streken naar West-Europa afzakken. Een zeer groot deel daarvan vertoeft in de winter in de polders van onze noorderburen. Vandaag trekken we naar het Oude Land van Strijen, een oud polderlandschap ten zuidwesten van Dordrecht, dat al sinds vele jaren bekendstaat voor zijn groepen dwergganzen, één van de zeldzaamste soorten. Daarnaast vinden we hier ook grote groepen van de meer algemene soorten zoals kol- en brandganzen en vele andere watervogels en eendachtigen. Verder bezoeken we ook nog 1

of 2 andere vogelrijke gebieden in de buurt, afhankelijk van wat er de weken of zelfs dagen voordien wordt gemeld. Bereid je dus maar voor op een "ganse" dag vogels kijken in de Zuid-Hollandse polders.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm nummer en mailadres)
Afspraak: om 8 u aan 't Spant op de Boomsesteenweg in Wilrijk. We eindigen rond 17u ter plaatse.
Meebrengen: verrekijker, eventueel telescoop, waterdicht schoeisel en kledij, lunchpakket, vogelgids
Kostendelend vervoer (bijdrage van 0.1 €/km)

Zaterdag 15 december om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 – 0499 58 99 16

Zoals steeds staat er in de Polder heel veel werk te wachten. Wil je samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan helpen bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroei-laan Hoboken.

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Foto: Luk Smets

Donderdag 19 december om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 6 oktober

Geleide wandelingen in de Hobokense Polder met brunch ten voordele van 11.11.11

Wie vorig jaar genoot van de heerlijke brunch en de boeiende wandeling, komt dit jaar zeker terug.

Wat is er leuker dan te **brunchen** tussen het groen, voor of na een **prachtige herfstwandeling** met onze natuurgidsen?

Je hebt de keuze tussen een ochtend- of een namiddagwandeling.

Met deze activiteit steunt Natuurpunt Hobokense Polder de campagne van 11.11.11 die verder bouwt op het thema van de 0505-concerten op het Sint-Jansplein: #MENSELIJKHEID.

11.11.11 zet zich in voor een samenleving die opbouwt, zodat iedereen de kans krijgt op een menswaardig bestaan. Ze voert daar actie voor en werkt samen met internationale partners aan concrete initiatieven. Je kan dus mee investeren in een betere wereld én genieten van een boeiende wandeling met een lekkere brunch.

Praktisch:

Afspraak op de parking van United Caps, Schroeiilaan 15

- De gegidste ochtendwandeling vertrekt om 10 u.
Na de wandeling, rond 11.30 u, verwennen we de deelnemers met een brunch.

- De gegidste namiddagwandeling vertrekt om 14 u.

Je kan daarvoor komen brunchen vanaf 13 u.

Voorzie zeker degelijk wandelschoeisel!

De deelnemers aan een gegidste wandeling kunnen op het wandelparcours deelnemen aan een prettige quiz, waaraan leuke prijzen verbonden zijn.

Tussen 10 u en 16.30 u: Natuurcafé met lekkere bieren en sappen.

Bijdrage:

Volwassenen: 16 euro (2 gezond belegde broodjes, fruit, koffie of thee en een koekje)

Kinderen tot 12 jaar: 8 euro (1 gezond belegd broodje, fruit, fruitsap en een koekje)

Kinderen tot 3 jaar gratis

We voorzien ook broodjes met vegetarisch beleg.

Inschrijven is noodzakelijk en kan tot 2 oktober op www.11polder.be of via QR op blz 5

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Aan Tafel bvba Fried Denayer	Pierre Van den Eedenstraat 47	2660	Hoboken	03 828 53 28
Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle	Steynstraat 36	2660	Hoboken	03 825 47 44
Machineland Eyckerman	Kapelsesteenweg 127	2180	Ekeren	03 646 22 88
Rajo nv, machines voor groenzorg	Zonneke 6	9220	Hamme	052 49 73 12
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
United Caps, plasticen dopjes	Schroeiilaan 15	2660	Hoboken	03 830 40 00
Uurwerken, juwelen & optiek Annik De Mey	Kioskplaats 81	2660	Hoboken	03 830 21 12
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Maak van onze natuur je erfgenaam

Over schenken en nalaten aan Natuurpunt

Joost is de verantwoordelijke voor schenkingen en testamenten bij Natuurpunt. Uitkijkend naar de infoavond over dit thema (zie in de Kalender bij 10 oktober) hadden wij een gesprek met hem.

Luk: Gebeurt het soms dat iemand een stuk grond schenkt aan Natuurpunt ?

Joost: Jazeker, zelfs vrij vaak! Veel mensen kochten bijvoorbeeld in de jaren '70 een stukje bos 'op den buiten', om er eventueel later te kunnen bouwen of om er een caravan te zetten. Maar ondertussen is dat soms beschermd groengebied geworden en dus mag de caravan daar niet meer staan, laat staan dat er zou gebouwd worden. Vaak zijn het de kinderen die hun ouders overtuigen om die grond aan Natuurpunt te schenken. Zo zijn ze zeker van dat het voor altijd groen blijft.

Het leuke is dat zo'n schenking soms de start betekent van een nieuw natuurgebied. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Torhout, bij Groenhove bos.

Luk: En gebeurt het vaak dat Natuurpunt een erfenis krijgt?

Joost: Ja, Natuurpunt krijgt jaarlijks een 10-tal schenkingen via een testament. Zo'n erfenis heet een legaat. Ik krijg daar vaak telefonische vragen en e-mails over. Veel mensen zijn op zoek naar informatie hoe ze Natuurpunt kunnen opnemen in hun testament. Ze willen al informatie krijgen van ons, nog voor ze naar de notaris gaan.

Daarnaast zijn er infomomenten die ik overal in Vlaanderen geef, meestal op uitnodiging van de lokale Natuurpuntafdelingen. Zo overtuigen we kandidaat-erflaters om er eens werk van te maken.

Luk: Wie zijn die mensen die Natuurpunt opnemen in hun testament ?

Het zijn meestal mensen die graag wandelen in de natuur, natuurliefhebbers zeg maar. Het zijn vooral alleenstaanden, maar evengoed

koppels. Vlamingen hebben vaak een eigen huis. Ze hebben dus wel een vermogen. En ze denken erover na om (een deel van) hun vermogen na te laten om de natuur te beschermen.

Luk: Voor wie is dat weggelegd, een testament schrijven?

Kijk, als je overlijdt zonder testament erven je wettelijke erfgenamen alles. Als je daarvan wil afwijken, bv. als je iets wil nalaten voor Natuurpunt, dan moet dat beschreven worden in een testament. Dat heeft dus niks te maken met een groot of een klein vermogen, of een grote of een kleine schenking aan Natuurpunt. Het punt is dat je via een testament zelf kan bepalen wie van jou zal erven, en dus ook wie niet mag erven van jou..

Je kan een testament helemaal zelf schrijven en bewaren. Of je kan je laten bijstaan door een notaris.

Wie zich goed wil informeren hoe je Natuurpunt kan opnemen als je erfgenaam, kan dus contact opnemen met mij. Ik luister naar je vragen, ik geef alle informatie die je nodig hebt en ik kan dat voor jou op papier zetten. Zo ga je goed voorbereid naar je notaris. In het ontwerp staat wat Natuurpunt met je legaat moet doen, voor welke natuurgebieden of voor welke planten en dieren het legaat moet dienen. Precies zo geformuleerd dat het

voor Natuurpunt werkbaar is.

Luk: Klopt het dat de fiscus het schenken en het nalaten aan een goed doel zoals Natuurpunt bevoordeelt?

Jazeker! Goede doelen zoals Natuurpunt hoeven nu geen belastingen meer te betalen op schenkingen en legaten. Dus geen schenkbelastingen meer, en ook geen successierechten of erfbelastingen meer. Fantastisch, toch?

Wat je dus aan Natuurpunt nalaat, kan Natuurpunt voor 100 % gebruiken om natuur veilig te stellen.

Luk: Moet je per se naar de notaris voor een testament?

Je kan een testament perfect eigenhandig schrijven en thuis bewaren. Maar opgelet! Om zeker te zijn dat het testament niet verloren gaat, laat je het best registreren door een notaris. Dat kost echt niet veel. Die notaris kan uiteraard ook een notarieel testament maken, dan betaal je al iets meer. Daarover en over nog veel meer zal ik het hebben op de infosessie op donderdag 10 oktober in Hoboken (zie Kalender blz 5)

Joost Verbeke, contactpersoon schenkingen & legaten - 0477 20 47 27
joost.verbeke@natuurpunt.be

Vernatting - Is dat nu echt nodig?

Projectsubsidie natuur vernattingsproject

Wim Mertens

In 2021 vroeg Natuurpunt Hobokense Polder een projectsubsidie aan bij de Vlaamse overheid om de Hobokense Polder te vernattingen. Momenteel worden de werken uitgevoerd. "Is dat nu echt nodig?" hoor ik u denken terwijl buiten alweer een plensbui uit de lucht valt.

Wel, vroeger viel het Broekskot, de grootste vijver in de Hobokense Polder, nooit droog. Tussen 2013 en 2015 hebben we nog jaarlijks vissen uitgezet op deze vijver om een natuurlijk visbestand te creëren (meer informatie hierover vind je op onze website: <https://www.hobokensepolder.be/HobokensePolder/pdf/VissenBroekskot.pdf>). Maar sinds 2017 valt het Broekskot, net als alle vijvers in de Hobokense Polder, bijna jaarlijks voor lange tijd droog. De kijkwanden staan er gedurende meerdere maanden een beetje onnozel bij en de uitgezette visjes zijn al lang verdwenen. Dit is klimaatverandering in actie! Al lang voorspellen klimaatwetenschappers dat we steeds meer te maken zullen krijgen met neerslagextremen: langere droogteperiodes, maar ook periodes met veel intensere neerslag. Zo viel het Broekskot in 2020 van half juli tot eind december droog, stond in juli 2021 half België onder water en droogde het Broekskot in 2022 opnieuw uit van juli tot in december. Nooit gezien.

De Hobokense Polder ontstond in zijn huidige gedaante tussen 1965 en 1970 toen de oorspronkelijke polder werd opgehoogd met gronden afkomstig van de aanleg van de Kennedytunnel en van de ring rond Antwerpen. Als gevolg van het jaarlijkse neerslagoverschot dat ons toenmalig klimaat kenmerkte, bouwde een nieuwe grondwaterlaag zich in de nieuwe bodem op. Grote delen van het opgehoogde terrein kwamen langdurig onder water te staan.

Zo ontstonden er vijvers en moerassen. De diepste plassen waren jaarrond waterhoudend, de ondiepere plassen droogden in de zomer wel eens uit. Het behoud van deze natte situatie werd in 1997 één van de hoofddoelstellingen van het natuurbeheerplan voor de Hobokense Polder. Dit nieuwe wetland trok, mede door zijn ligging in de Scheldevallei, namelijk heel wat zeldzame planten en dieren aan, waaronder Europees beschermde soorten zoals de woudaap, een zeldzaam klein reigertje, en grote hoeveelheden eenden.

Rond 2020 werd duidelijk dat een jaarlijks neerslagoverschot in ons nieuwe klimaat niet meer gegarandeerd is. Dit betekent dat we ofwel onze doelstellingen moeten herzien en het behoud van plassen en moerassen opgeven ofwel dat we moeten ingrijpen. Dit kan enkel door extra water aan te voeren, maar dat is niet zo eenvoudig. Door de ophoging ligt de Hobokense Polder hoger dan zijn omgeving. De Grote Leigracht die er doorstroomt, ligt heel wat lager dan het opgehoogde gebied en was tot drie jaar geleden bovendien sterk vervuild. Grondwater oppompen is als dweilen met

*Broekskot met voldoende water voor de watervogels en de vissen
Foto: Guy Borremans*

Wespendief op hetzelfde uitgedroogde Broekskot - Foto: Maarten Mortier

de kraan open. Water uit de Schelde inlaten dan maar? Bij hoogwater is dat mogelijk. Maar helaas is het Scheldewater in de zomer, op het moment dat we extra water nodig hebben, brak. Er zit veel zout in dat met de getijden vanuit de zee wordt aangevoerd. De kwaliteit van het Scheldewater mag dan sinds de jaren tachtig van vorige eeuw sterk verbeterd zijn, het is nog verre van proper, en dat zal nog eventjes zo blijven. Als we dit brakke, voedselrijke en vervuilde water in de

Hobokense Polder laten vloeien, zullen de aanwezige waardevolle water- en moerasvegetaties verdwijnen. Ook geen optie dus.

Uiteindelijk vonden we de oplossing toch in de Grote Leigracht. De Vlaamse overheid besliste namelijk dat de vervuiling die in deze gracht was ontstaan als gevolg van de nabijgelegen petroleumindustrie, mee gesaneerd moest worden bij de ontwikkeling van Blue Gate. De sanering van de oevers en de bodem werd uitgevoerd in 2021 en 2022, waardoor het water in de gracht nu proper is. Zo proper dat we het kunnen gebruiken om de Hobokense Polder te bevoelen.

Momenteel stroomt het water van de Grote Leigracht ter hoogte van de Scheldelei in de riool en vervolgens naar het waterzuiveringsstation Kielsbroek. In de toekomst zal dit water via een nieuwe regenwatergracht naar de Boombekelaan stromen, waar het ter hoogte van de jachthaven in de Schelde gepompt zal worden. Proper water dat opgepompt wordt om in de Schelde te lozen? Tja, dat water, of een deel ervan, kunnen we natuurlijk ook in de Hobokense Polder gebruiken!

Met behulp van de subsidie voerden we onderzoek uit naar de water- en bodemkwaliteit in de Hobokense Polder. We onderzochten de bodem-

kwaliteit op vier locaties op verschillende dieptes. De waterkwaliteit van het Broekskot en de Grote Leigracht werd op vier verschillende momenten onderzocht en de grondwaterkwaliteit eenmalig op vier locaties. Niet geheel onverwacht troffen we op elke onderzochte plek bodemvervuiling aan, zowel van zware metalen als van olieproducten. Deze bodemvervuiling heeft blijkbaar weinig invloed op de waterkwaliteit. Slechts in één waterstaal troffen we vervuiling met zware metalen (lood) aan. Olieproducten werden nergens in het water vastgesteld.

Omdat het water in de Grote Leigracht rijker is aan mineralen en voedingsstoffen dan het water in het Broekskot, laten we het opgepompte grondwater niet rechtstreeks in de vijver stromen. Hierdoor zouden de watersamenstelling en de levensgemeenschappen in de plas te sterk veranderen. In plaats daarvan laten we het opgepompte water op een hoger gelegen plek insijpelen naar het grondwater. Tijdens de infiltratie door de bodem verdwijnen de voedingsstoffen uit het water. Door de aanvulling stijgt de grondwatertafel en daarmee ook het waterpeil in de plassen. In de zone waar we oorspronkelijk het water wilden laten infiltreren, troffen we op geringe diepte vervuiling aan met polyaromatische koolwaterstoffen, zogenaamde PAK's.

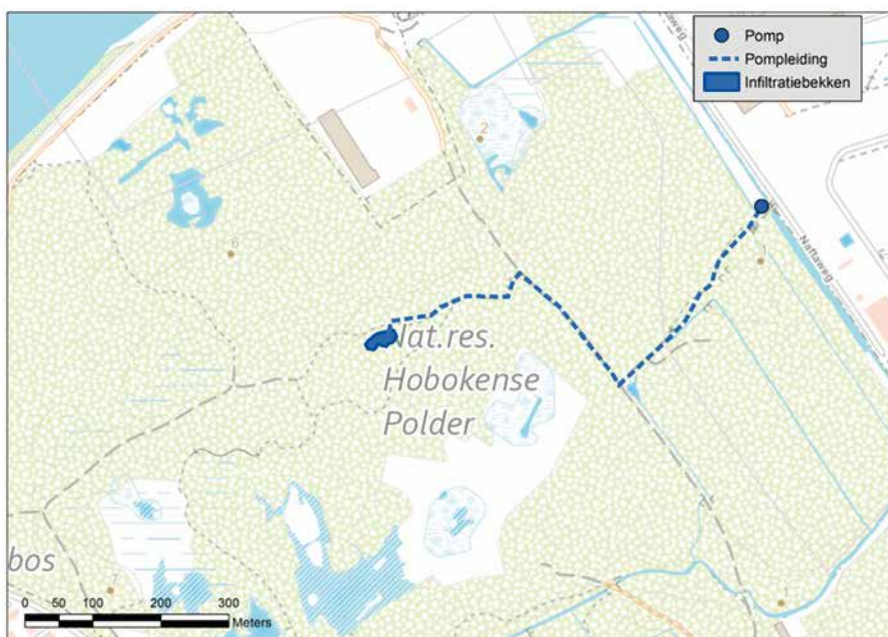

Aanleg buizen - Foto: Danny Jonckheere

De bodem bevat hier ook de hoogste gehalten aan zware metalen en het enige grondwatermonster met te veel lood was ook hier genomen. Om de risico's op verspreiding van de vervuiling te beperken, kozen we een alternatieve locatie met een betere bodem- en een goede grondwaterkwaliteit. Hoge grondwaterpeilen zorgen overigens voor een sterkere binding van de meeste zware metalen aan de bodem. Met andere woorden, vernatting zorgt sowieso voor minder verspreiding van deze vervuiling.

Concrete aanpak

In de Grote Leigracht wordt ter hoogte van de Metaalstraat een pomp geplaatst. Van daaruit vertrekt een leiding naar de infiltratiezone ten westen van de acierie. De leiding heeft een totale lengte van ca. 700 m en een diameter van 80 mm. De leiding is volledig onder bestaande wandelpaden gelegd. De infiltratiezone is zo gekozen dat ze stroomopwaarts ligt in de stroomrichting van zowel grond- als oppervlaktewater. Als hier de grondwatertafel stijgt zal dit een effect hebben in de hele zone ten zuiden en oosten van de infiltratiezone tot aan de Grote Leigracht. We hopen dat de installatie tegen het eind van het jaar operationeel is. Niet dat we nu water nodig hebben, maar wie weet krijgen we in 2025 opnieuw een droge lente en dan zijn we voorbereid. Laat de visjes nu maar komen!

Gefinancierd door
de Europese Unie
NextGenerationEU

**Zomerhap
de Hoboken
8 septem**

Opening in Lense Polder September 2024

Photo's: Freddy Tuerlinckx, Lisette Bastiaens, Luk Smets

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker

Foto's: Aline Wouters - Danny Jonckheere - Rita T'Jolijn

In juni kregen we hulp van scholen bij het maaien van verschillende grasveldjes en bij het verwijderen van Japanse duizendknoop. De school De Puzzel werkte samen met de Goudklompjes in twee ploegen: één op het Kompasveldje naast de United Caps en de andere op het Polderke van Thys dicht bij de Scheldelei ter hoogte van de vijver van Polderstad. De kinderen van De Leerexpert 14 en de Groene vingers van De IJsdruiker hielpen ons bij het maaien en proper maken van het Sibloveldje en het bosklasje aan de Vierkante Put. Dan was het grote vakantie. Aan alle kinderen die ons kwamen helpen, zeggen wij oprecht dank, jullie hebben terecht genoten van de vakantie.

Het was dus volle kracht vooruit voor de Goudklompjes zo op hun eentje. Als ploeg blijven we bezig in vakantieperiodes, al is het soms met een kleinere groep, maar wérken doen we. Al kan het weer weleens duchtig tegenslaan en moeten we onze toevlucht zoeken in de materiaalcontainer (zie foto). Enerzijds is er de grotere groep voor de "gewone" beheerwerken, anderzijds de kleine groep van 3-4 man voor het veeraster en andere infrastructuurwerken.

Wat werd er zoal gedaan voor het

beheer? Wij voerden voorbereidende werken uit voor de aanleg van een waterleiding voor het vernattingsproject. Deze leiding zal water aanvoeren vanuit de Grote Leigracht op het voormalige kruispunt van de Metaalstraat en de Naftaweg naar een plaats ten noorden van het Broekskot om daar in de bodem te infiltreren. Meer informatie staat op HobokensePolder.be > Projecten > Vernatting en in het artikel van conservator Wim

Mertens op blzn 12 en 13.

We maaiden de zijkanten van de Metaalstraat en van de spoorweg waarlangs het traject loopt. Verder deden we de normale werkzaamheden. We maaiden wandelpaden: het Salamanderpad, de spoorweg, het vlonderpad, enz. We verwijderden Japanse duizendknoop naast United Caps, aan de kijkwand de Dodaars en deden een tweede maaibeurt van Sibloveld en Hofke van Thys. We snoeiden braamstruiken weg van de omheining van de Acíerie die bijna volledig overgroeid was.

Het opruimen van grote afgewaaiden takken en omgewaaide bomen die op wandelpaden en de beheerwegen liggen, is ook een terugkerende taak. Enkele Goudklompjes hebben zich daarin gespecialiseerd en voeren zaagwerken uit, meestal op maandagen. Ze hebben cursussen gevolgd om dat kundig én veilig uit te voeren. Een enkele keer - bijvoorbeeld voor de echt ingewikkelde en té gevaarlijke toestanden van half omgewaaide bomen die blijven haken in andere bomen - doen we beroep op de professionele ploeg van Natuurpunt (NLZ, Natuur- en Landschapszorg).

De taak van de andere ploeg is voor-

namelijk ervoor zorgen dat het raster terug in goede staat komt én blijft. Het is na zoveel jaren dringend geworden om oude stukken te vervangen: verrotte palen, losgekomen prikkeldraad, (klap)poorten herstellen, enz. Daar is een heel plan voor opgesteld dat stelselmatig wordt afgewerkt. Dat plan wordt regelmatig doorkruist door dringender zaken, heel vaak een boom of afgewaaide tak verwijderen van de omheining en die herstellen, of een gat dichtnaden dat door ontsnappende runderen werd gemaakt. Het is juist om het ontsnappen tegen te gaan dat we gaandeweg langs de buitenkant van de Polder schapendraad spannen, dat is die draad met vierkante mazen die we al langs de kant van Polderstad geplaatst hebben. Daarmee vermijden we dat kalveren en kleinere runderen tussen twee prikkeldraden door stappen. Nu gebruiken we schapendraad van halve hoogte en plaatsen die hoger van de grond, zodat kleinere dieren zich daaronder gemakkelijk kunnen verplaatsen (marter, vos, egels en zo).

Er worden nieuwe metalen weidepoorten geïnstalleerd op plaatsen waar we dikwijls met de tractor, de maaibalk en ander beheermateriaal door moeten. Daarnaast wordt indien nodig een metalen klappoortje geïntegreerd. Die poorten zijn veel handiger om te gebruiken dan de huidige poorten van prikkeldraad, gespannen tussen houten palen, en ze zijn veel robuuster.

U leest het: wij blijven voortwerken om de Hobokense Polder als gewaardeerd natuurgebied te beheren en te behouden, waar de natuur zich kan ontplooiën en waar de bezoekers kunnen genieten van al dat moois.

Te koop - Natuur.kalender 2025

De Natuur.kalender 2025 is een verzameling van 13 adembenemende natuurfoto's van de lens van bekende natuur- en landschapsfotografen. De kalender is overzichtelijk ingedeeld, met 12 recto-verso bladen, 20 cm hoog en 30 cm breed. Opgevouwen staat bovenaan telkens een foto, de onderzijde bestaat uit de kalendergegevens en bevat voldoende schrijfruimte. Alle dagen van de week beschikken over dezelfde ruimtes. Voorzien van weeknummervermelding, feestdagen en ophangoog. De bladen zijn aan elkaar gehecht met een ringsysteem.

Voor 10,80 euro heb je een jaar lang elke maand een nieuwe mooie foto aan je muur (12 euro voor niet-leden).

Te bestellen door storting op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding Natuurkalender 2025. Gratis levering binnen postnummers 2020 en 2660.

Met de aankoop heb je niet alleen een steuntje voor het geheugen, maar je ondersteunt ook Natuurpuntprojecten in de buurt. En ... ook leuk als een Kerst- of Nieuwjaarscadeautje!

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

mei - juni - juli 2024

Luc Van Schoor

Het aantal van 4401 ingevoerde waarnemingen lag een stuk lager dan tijdens andere perioden. Sommige waarnemers voeren hun waarnemingen later in, zelfs van jaren terug, zodat bij de opmaak van een 3-maandelijks verslag mogelijk nog enkele vermeldenswaardige soortgegevens kunnen ontbreken.

Kampioen van de veel-invoerders, Pierre Blockx, ging weer ruim voorop met 971 waarnemingen gevolgd door Koen Van Vooren met 236 wm en John Van de Voorde met 194 wm.

Op de Vogelwerkgroep Ardea website kan je dagelijks ingevoerde vogelwaarnemingen bekijken via 'waarnemingen in ons werkingsgebied'. Voer je eigen waarnemingen ook in, ze kunnen belangrijk zijn, en wie weet, misschien ook voor opname in een volgend drie-maandelijks vogelverslag.

Soortenbespreking

Er werden gedurende deze periode vogelwaarnemingen van in totaal 114 vogelsoorten ingevoerd. Daarvan selecteerde ik volgende 33 soorten.

Op 7 juli klonk verschillende keren de kenmerkende "hoemmm" roep van

roerdomp in het centrale gedeelte van de Hobokense Polder. (CVG). Het bleef echter bij die enige waarneming.

Een **kwak** vloog op 25 juli onverwachts in de schemer even rond boven groenzone Frijthout/Hove en viel dan in langs de plas (HG, CS).

Vermeldenswaard: in 2019, van 11 april tot 1 mei, pleisterde een weinig schuwe geringde adulte vogel in verschillende privé tuinen op max 2 km van Frijthout. (Polderblad juli 2019 blz 17). Mogelijk nog dezelfde vogel ?

Van **kleine zilverreiger** werd slechts 1 waarneming ingevoerd: een adulte vogel vloog op 21 mei noordelijk over Groen Neerland/Wirijk (JVV).

Grote zilverreiger was 3 x present: op 12 mei en 6 juli in de Hobokense Polder (DJ, EVD) en op 20 mei overvliegend nabij Valaarpark/Wilrijk (PLe).

Visarend - Foto: Guy Borremans

Een **purperreiger** vloog op 8 mei noord-oost over Klaverblad Wilrijk (PH).

Op 13 mei trok een **zwarte ooievaar** hoog over omgeving Steytelinckpark/Wilrijk (HDR).

Heeft de zeldzame **zomertaling** gebroed in de Hobokense Polder ? De vraag beantwoorden ligt moeilijk, voortgaande op 3 waarnemingen tijdens de broedtijd. Op 27 mei foerageerde een koppel op de Grote Leigracht richting Krugerbrug (SK). Op 4 juni pleisterde vermoedelijk hetzelfde koppel in het Rallegat kijkwand De Dodaars (DJ) en op 9 juni werd mogelijk een roepend mannetje gehoord aan de Grote Leigracht ter hoogte van de Metaalstraat (WMe). Verdere waarnemingen ontbreken, maar gezien de geschikte periode was een mogelijk broedgeval zeker niet uitgesloten. Zomertalingen leven zeer teruggetrokken tijdens de broedtijd, zodat pulli zelden worden waargenomen.

Van **wespendief** werden deze lente in of langs de rand van de Ardea regio één zeker broedgeval vastgesteld in: Hobokense Polder (MM, WMe, GB), en waarschijnlijke broedgevallen in Hemiksemhof en omgeving Cleydael, Hemiksem/ Aartselaar (PH), en gezien enkele waarnemingen ook in omgeving Hove.

Foto: Dr. Weger Walter

Juveniele slechtvalken - Foto: Walter De Weger

Er kwamen 3 overtrekkende **zwarte vrouwen** in beeld: 1 ex op 1 mei, zuidwaarts over Steytelinckpark Wilrijk (HDR), 1 ex op 13 mei noordwaarts over Marienborgh/Wilrijk (JD, FM) en 1 ex op 26 mei over de E19/Wilrijk (BW).

Een **visarend** vloog op 9 juni over de Hobokense Polder (WMe).

Van **torenvalk** noteerden we minimaal 3 broedgevallen met jongen in nestkasten in volgende gebieden: Edegemse Beekvallei, (ES, KM), Hobokense Polder omgeving Benzineweg (DJ, ES) en omgeving Moerelei-Wilrijk waar 2 dagen later de 4 geringde jongen verdwenen, waarschijnlijk door predatie van marter (ES). Twee andere kasten, waar torenvalk eerder broedde, werden door Nijlganzen ingenomen (ES,NS)

Een mannetje **roodpootvalk** vloog op 12 mei over de Hobokense Polder richting Kruibeekse Polder (VM). Het was de eerste ingevoerde vogelwaarneming met foto's van deze observator en de tweede van de Hobokense Polder.

Voor **boomvalk** werd een waarschijnlijk broedgeval vastgesteld in de Hobokense Polder (DJH, FVS, WDW, DJ, CVG,MM) en vermoedelijk ook in de Kleine Struisbeekvallei/3-Eiken/Wilrijk (PH, FM, JDB).

De populatie van **slechtvalk** blijft stabiel in onze regio met geslaagde broedgevallen op de Kristus Koningkerk/Kiel/Antwerpen (MM, PLe, GV, IB) en Schouw Umicore/Hoboken (MM, MHo, PH, KDK).

Van **kleine plevier** was zeker 1 en mogelijk 2 broedparen aanwezig op Blue Gate/Antwerpen (LVS, DJ, GB). Een succesrijk broedgeval bleef dit jaar uit, waarschijnlijk als gevolg van predatie (zie apart artikel op blz 21 en 22).

Van de 8 **kerkuil** nestkasten in de Ardea-regio waren er 3 bezet en bij steenuil waren er 4 op de 15 nestkasten met jongen (NS)

Een jonge **ransuil** riep tijdens de avond van 14 juli in het laag Middelheimpark/Antwerpen(IG). Dit parkgebied met o.a. coniferen, was al eerder een geschikt habitat voor deze schaarse broedvogel in onze regio.

Een **zwarte specht** was, na eerdere waarnemingen in april, op 5 mei roepend en foeragerend actief in het Schoonselhof/Antwerpen, waarbij ook kortstondig 2 vogels (man of wijfje?) werden gespot (LVS, DJ). Vermoedelijk riep één van deze zwarte spechten vervolgens op 9 mei in de Hobokense Polder (DV).

Met enig voorbehoud, als gevolg van ontbreken van gevraagde extra informatie, vermeld ik de ingevoerde waarneming van een opvliegende **patrijs** in natuurgebied Frijthout/Hove (SVV). Na de laatste waarneming van 2 exemplaren op 14 mei 2021 in de Boshoeck/Hove (STH) leek deze bedreigde akkervogel verdwenen uit onze regio.

Gedurende deze periode werden van **middelste bonte specht** alleen waarnemingen van een broedgeval in het Schoonselhof/Antwerpen opgetekend (LVS, DJ, BM). Gegevens van gekende broedplaatsen zoals Hof ter Linden/Edegem en Uilenbos/Hove ontbraken.

Een **kleine bonte specht** riep op 9 mei langs de Vogelzanglaan-Nachtegalenpark/Antwerpen (DJ).

Een bezet nest met bedelende jongen werd op 16 mei ontdekt langs de Klaverbladdeef/Wilrijk (LVS).

In dezelfde eik (!) bevond zich hogerop ook het nest van **grote bonte specht** waarvan de jongen enkele dagen eerder uitvlogen. Een derde waarneming betrof een foeragerende vogel in een woonwijk bij het Kielpark op 24 mei (RM).

Van 20 mei tot 7 juli werden waarnemingen van max. 7 foeragerende **oeverzwaluwen** over de kreek en plas van Blue Gate – Antwerpen ingevoerd (DVB, SK, DJ, LVS). Een mogelijke kleine kolonie-nestplaats werd echter niet gevonden in de omgeving.

Gezien de aanwezigheid van **grote gele kwikstaarten** in geschikte habitat, wijzen de 24 ingevoerde waarnemingen op waarschijnlijke broedgevallen

Grote gele kwikstaart - Foto: Olivier Fuchs

in het Hof ter Linden/Edegem, Fort V/ Edegem, Fort VI/Wilrijk en Lachenebeek/Waterzuivering/Hove.

Een doortrekkend wijfje **paapje** pleisterde op 5 mei in richting Frijthout/Hove (JCe, RDM, SHo).

Op 31 mei zong een **rietzanger** in een ruigte van Blue Gate/Antwerpen (DJ). Het bleef in dit gebied bij deze enige waarneming.

Er zijn dit jaar weer geen vaste territoria van **spotvogel** gemeld; wel 2 waarnemingen van zingende vogels, tijdelijk pleisterend op doortrek: 1 ex op 2 mei in de groenzone bij Blickfabriek/Hoboken (SK) en 1 ex op 13 mei in een private tuin Hove Centrum (JCe).

Tijdens een ronde broedvogelonderzoek in park den Brandt/Antwerpen ontdekten we 3 uitgevlogen juveniele **vuurgoudhaantjes** die zich roepend tussen de dichte begroeiing bij het Italiaans restaurant verplaatsten (LVS).

Op 24 mei weerklonk de zang van **bonte vliegenvanger** vanuit de Tarzanboskes/Hoboken (DJ).

Zwarte mees is een schaarse gast in onze regio. Daarom vermeld ik de waarneming van een roepende vogel op 4 mei bij Romeinse Put/Edegem (KvV).

Voortgaande op de 63 ingevoerde waarnemingen van **ijsvogel** konden we dit jaar volgende gebieden als broedhabitat beschouwen:

Fort VI/Wilrijk (JB, FM, HDR,), Schoonselhof/Antwerpen (DJ, LVS, RH, BMe, FVS, WDW, RL, JB).

Hobokense Polder (RM, DV, WMe,

FVS, LVS, CVG). Fort V/Edegem (OF, DVG, RM, JC) Fort VII/Wilrijk (TNN, NS, DVH, JB), Fort VIII/Hoboken (E, HJ, JB). Campus Drie-Eiken/Wilrijk (FM, OF, SB, KHa) en mogelijk ook Groen Neerland/Wilrijk (WJo).

Een **rouwkwikstaart**, de Britse ondersoort van de witte kwikstaart, foera-geerde, zo te zien op foto, met een insect in de snavel op 26 juni in het centrum van Hoboken (GIL). Mogelijk een gemengd broedgeval in de buurt ?

Twee **kruisbekken** vlogen op 20 juni over Campus Drie-Eiken (JE).

Er waren geen noemenswaardige waarnemingen van exoten te melden

Vuurgoudhaan - Foto: Jan Vanwijnsberghe

Waarnemers

BMe Bert Mestdagh
 BW Bernd Willaert
 CS Clément Simons
 CVG Chantal Van Gool
 DJ Danny Jonckheere
 DJH Dirk Jan Huisman
 DV Diemer Vercayie
 DVB Dennis Van den Buys
 DVG Danny VG
 DVH Dries Van Hecke
 E Erwin
 ES Eddie Schild
 EVD Ewald Van Dijck
 FM Florian Michielsens
 FVS Frederik VDS
 GB Guy Borremans
 GIL Gillis

GV Gunther Vergauwen
 HDR Henri De Raedt
 HJ Hilde Janssens
 IB Inge Buntinckx
 IG Ivan Grauls
 JB Jozef Bafort
 JC Johan Claessens
 JCe Jan Celis
 JD Joppe De Bruyn
 JE Joris Elst
 JVV John Van de Voorde
 KDK Kris De Keersmaecker
 KHa Kobe Haesendonck
 KM Koen Maes
 KVV Koen Van Vooren
 KvV Koen van Vooren
 LVS Luc Van Schoor
 MHo Marc Hofman

MM Maarten Mortier
 NS Niels Schild
 OF Olivier Fuchs
 PH Peter Hofman
 PLe Pieter Leblans
 RDM Robrecht De Medts
 RH Rens Hendrickx
 RL Romeo Liekens
 SB Stijn Baeten
 SHo Seppe Hosteyn
 SK Sven Kerstens
 STH Steven Hosteyn
 SVV Stan Van de Vijvere
 TNN Tober NN
 VM Vincent Vermeiren
 WDW Walter De Weger
 WJo Wim Jouret
 WMe Wim Mertens

Het laatste flesje hou ik zelf

Het Hobokens Wild is opgedronken!

Dit bier werd gelanceerd naar aanleiding van ons 40-jarig bestaan in 2018. Het was aanvankelijk enkel bedoeld om die verjaardag luister bij te zetten. Dat we zes jaar later nog zouden verkopen, hadden we nooit gedacht.

In de afgelopen 6 jaar heeft het een substantiële bijdrage geleverd aan ons natuurbeheer. Wij danken de leden van ons bierclubje voor hun inzet: ritjes naar onze brouwer in Beveren-Waas, administratie, promotie, leveringen aan professionele afnemers, bemannen van bierstanden, afhaalpunt in eigen garage, ... Het was een fijne samenwerking.

Maar na rijp beraad hebben wij beslist om te stoppen met ons Hoboken Wild bier. Eén van de belangrijkste redenen is de tanende verkoop de laatste jaren, die stilaan niet meer opweegt tegen de kosten en de inspanningen die we hiervoor moeten leveren.

We hebben onze voorraad in promotie gezet en in korte tijd vlogen de flesjes de deur uit. Onze enige stock is nu nog een voorraad glazen. Wie er wil hebben als souvenir, kan die nog steeds aanschaffen.

De kleine plevier, kwetsbare broedvogel op Blue Gate - Antwerpen

Tekst: Luc Van Schoor

Foto's: Luc Van Schoor en Walter De Weger

stagneert en overstijgt de laatste jaren vrijwel zeker de 300 à 330 broedparen niet. Zowat 20 % ervan broedt op de industriële gebieden van de Antwerpse haven. Omdat de kleine plevier vaak broedt op terreinen met veel menselijke en soms dierlijke verstoring, mislukken spijtig genoeg veel nesten, ondanks de beschermde status van deze vogel.

Zijn voorkomen op Blue Gate

Nadat de kleine plevier als gast- en broedvogel tijdens de beginjaren (eind '70) van de huidige Hobokense Polder voorkwam, was het jarenlang wachten op een nieuwe komst in het zuidelijk Antwerps Scheldegebied. De opgespoten zandterreinen van de nieuwe industriële site Blue Gate, gelegen tussen de Hobokense Polder en de Antwerpse ring bleken geschikt als broedhabitat.

2020

Eerste zeker broedgeval op Blue Gate, op de recente opgespoten zandgronden nabij de kreek ten oosten van de Olieweg (Luc Van Schoor).

2021

Met zekerheid 1 broedpaar met 3 juveniele vogels langs de verbrede Grote Leigracht op de scheiding Hobokense Polder en Blue Gate (Wim Mertens).

2022

was een topper voor deze soort op Blue Gate. Nadat we op 18 april een recordaantal van 16 kleine plevieren telden op de zandterreinen, was het met enige nieuwsgierigheid uitkijken naar mogelijke broedgevallen (Luc Van Schoor, Danny Jonckheere).

Dat bleek geen eenvoudige klus, omdat waarnemen vanop grondniveau slechts mogelijk was langs de omheinde rand van deze uitgestrekte zandterreinen. Niettemin konden we, begin juni, met zekerheid 5 broedparen vaststellen waarvan minimum 3 met uitgekomen pulli: in totaal zeker

Even voorstellen ...

Misschien heb je de kleinste telg van de plevierenfamilie al eens in levende lijve ontmoet – of toch niet – want de kans is groot dat de meesten onder u hem niet, of slechts bij naam, kennen.

Deze weinig opvallende dreumes herken je nog het best aan de zwarte borstband en zwart-witte gezichtstekening, samen met de gele oogring en gele poten. De zandkleurige rug is een onopvallend kenmerk, maar vormt een doeltreffende camouflage in hun zanderige broedhabitat.

Het zijn levendige vogels die hier na aankomst uit hun overwinteringsgebied (vanaf eind maart) luid roepend vlinderachtige baltsvluchten uitvoeren boven hun uitgekozen broedplaatsen.

Eens het koppel gevormd, legt het wijfje 3 à 4 eitjes in een ondiep putje, bezaaid met kleine schelpjes of steentjes. Na ruim 3 weken komen de jongen uit die vanaf de geboorte als kleine donsballietjes rondtrippelen en gevoederd worden door beide ouders.

Een pioniersoort bij uitstek

De kleine plevier is een echte pioniersoort die van nature uit broedt in dynamische milieus, zoals oevers van rivieren en duinen (nog slechts 5% van de Vlaamse populatie).

Bij gebrek aan deze natuurlijke gebieden verkiezen ze de laatste decennia kunstmatige habitats zoals afgravingen en opgespoten terreinen die in veel gevallen op korte tijd tot industriegebieden worden omgevormd.

Door het verspreide voorkomen en het meestal tijdelijk karakter van deze broedgebieden (zoals Blue Gate) is er geen goed zicht op het werkelijke aantal dat momenteel in Vlaanderen broedt. De populatie

Foto: De Weger Walter

9 juveniele vogels (Luc Van Schoor, Danny Jonckheere).

2023

als pioniersoort van kale zandterreinen was het voorspelbaar dat het aantal broedparen na het topjaar van 2022, op Blue Gate, als gevolg van de toenemende begroeiing en door nieuwe grond- en bouwwerken zou afnemen. Dat werd inderdaad bevestigd met waarschijnlijk 2 broedparen (Danny Jonckheere, J.Meuris, Luc Van Schoor).

2024

2 mei: 1 adult (Danny Jonckheere, Guy Borremans) vervolgens 3 adulte vogels (Danny Jonckheere) en na verder speuren totaal 4 adulten (Luc Van Schoor)

7 mei: 1 koppel met paringsgedrag (Danny Jonckheere)

21 mei: vermoedelijk hetzelfde broedkoppel aanwezig (Danny Jonckheere)

1 juni: 1 adult alarmerend, 2e adult, vermoedelijk wijfje, met 2 kleine jongen (Luc Van Schoor)

6 juni: 3 adult foeragerend langs plas in afgesloten zanddepot. Na verder zoekwerk 1 nest met 4 eieren

20 juni: 1 adult met 1 klein jong, verder in het terrein, bij extra controle bleek nest van 6 juni leeg te zijn (Luc Van Schoor).

5 juli: 1 adulte vogel foeragerend op slik langs plas zanddepot (Luc Van Schoor)

7 juli: 1 adulte vogel roepend in vlucht (Danny Jonckheere, Luc Van Schoor)

8 juli: bij volledige controle zanddepot alleen 1 adulte vogel aanwezig, loopsporen van steenmarter en ree bij verlaten nest; tevens onderpoot van ree gevonden (?) (Luc Van Schoor)

Commentaar

We eindigen voorgaand overzicht met de chronologische waarnemingen van dit jaar, maar even belangrijk zijn – mijns inziens – de ontbrekende broedgegevens waarbij essentiële vragen vermoedelijk onbeantwoord blijven.

Laten we de mogelijke scenario's overlopen:

Na een waargenomen paring op 7 mei

en de aanwezigheid van minimum 1 broedkoppel op 21 mei ontdekte ik op 1 juni, na langdurig speuren, een wijfje met 2 kleine jongen in het afgesloten zanddepot. Ik ging ervan uit dat, gezien de mogelijke broedtijd, het om 1 zelfde broedgeval ging.

Het gevonden nest met 4 eieren, op 6 juni, waarop het wijfje na een foerageerbeurt terugkeerde, en de 2 mannetjes die tegelijkertijd foerageerden op de nabijgelegen plas, stelde me echter voor een eerste vraagteken. Was dit het enige broedgeval of was er, gezien de aanwezigheid van de 2 mannetjes, mogelijk een tweede, nog niet ontdekt legsel? In het bijzijn van vogelaar fotograaf Walter De Weger, stelde ik op 20 juni vast, dat het nest leeg was. Om onnodige storing te vermijden speurde ik vanop afstand met de telescoop het volledige zanddepot af, wat na enige tijd een wijfje met 1 kleine pulli opleverde. Het mannetje bleek echter spoorloos ... op zoek naar voedsel in de omgeving ??

Daarbij rees ook een driedelige vraag: Was dit jong het enige overlevende van het broedgeval met 4 eieren? En zo ja, welke predator was dan hierbij betrokken. Sporen van vos en steenmarter alsook een groepje aanwezige zwarte kraaien deden al vermoedens

rijzen, maar bewijzen ontbraken.

Tenslotte kwam nog een derde vraag in mij op: betrof het gevonden legsel en overgebleven jong, een 2de broedgeval van éénzelfde broedpaar ?? Het is immers bekend dat kleine plevieren regelmatig twee broedsels per jaar hebben met het eerste en tweede (vervang) broedsel ineengeschoven. d.w.z. dat de jongen van het eerste broedsel gevoederd worden door het mannetje terwijl het wijfje al op een 2de legsel broedt. Was dit ook het geval bij onze kleine plevieren op Blue Gate? Of waren er 2 verschillende broedparen waarvan één legsel mislukte of ten prooi ging aan predatie? Wie zal het zeggen?

Misschien vraagt u zich, na het lezen van dit relaas, wel af: 'Rest er dan geen enkele zekerheid in dit verhaal?' Jawel: weldra zijn de laatste zandterreinen op Blue Gate begroeid of ingepalmd door nieuwe industriële vestigingen.

Dan verdwijnt onze kleine pionier voorgoed uit zijn tijdelijk broedgebied en zoekt hij noodgedwongen weer andere horizonten op ...

9 juli 2024 – Luc Van Schoor

Vogelwerkgroep Ardea, Natuurpunt Zuid Antwerpen.

Broedvogelonderzoek voor de stad Antwerpen

Danny Jonckheere

Er werden op vraag van de stad Antwerpen 4 gebieden onderzocht naar het voorkomen van verschillende soorten broedvogels.

Schoonselhof:

blauwe reiger (48) – ijsvogel (2) - krakeend – middelste bonte specht (1) en zwarte specht (1).

Park Sorghvliedt-Fort 8:

krakeend – aalscholver - ijsvogel (2) en zwarte specht.

Nachtegalenpark Den Brandt:

middelste bonte specht (1) - zwarte specht (1) – boomvalk en gekraagde roodstaart

Blue Gate:

Hier ging het om een volledige inventarisatie.

Broedvogelonderzoek is belangrijk om een goed beeld te krijgen van de populatie en verspreiding. Met dit onderzoek kunnen de beheerders van deze gebieden eventueel hun gevoerde beheer aanpassen. Vogels zijn vaak indicatoren voor de algemene gezondheid van het milieu.

Veranderingen in broedvogelpopulaties kunnen wijzen op onderliggende ecologische problemen, zoals verlies van leefgebied, klimaatverandering, of vervuiling. Veel vogelpopulaties staan onder grote druk door menselijke activiteiten dit door verstoringen van te veel recreatie en veranderingen in de beschikbaarheid van voedselbronnen.

Voor deze 4 gebieden hebben we samen 23 rondes gelopen en ongeveer 50 uur vogels geteld en dit met 8 deelnemers.

Watervogeltellingen in het Ardea telgebied

Elke winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) zes watervogeltellingen in Vlaanderen (midmaandelijks in de periode oktober-maart). Bij elke telling worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden.

In heel Europa worden al tientallen jaren gedurende de wintermaanden tellingen gedaan van de wilde watervogels. Duizenden vrijwilligers gaan dan op vaste plaatsen met veel water zoals rivieren, meren, moerasgebieden en vijvers op zoek naar eenden, fuutachtigen, ganzen en steltlopers. Het levert een schat aan informatie op die in een centrale databank wordt beheerd en kan gebruikt worden in onderzoeken en voor beschermingsacties.

Dit levert niet meteen spectaculaire waarnemingen van zeldzame vogelsoorten op, maar de systematische aanpak geeft toch erg boeiende inzichten in de wijzigende situatie van soorten als bv. kraakeend, kuifeend, tafeleend, wintertaling en meerkoet. Ook het belang van waterrijke biotopen, zeker in onze verstedelijkte omgeving, wordt erdoor aangetoond.

Praktisch:

De tellingen gebeuren bij voorkeur op een tijdstip met goede weercondities, wat de precieze planning op voorhand moeilijk maakt. Gewoon even contact opnemen met onderstaande mensen voor afspraakplaats en - uur.

- **Hobokense Polder:** Marc Van Ruymbeke, 0497 22 13 01
- **Waterplas Waterlink op het Kiel:** Peter Bastiaensen
- **Fort 7, Fort 8 en Schoonselhof:** Peggy Beers, 0485 52 81 25
- **Forten 5 en 6:** Danny Jonckheere, 0478 33 24 27
- **Plas Drie Eycken en UIA-campus:** Danny Jonckheere, 0478 33 24 27
- **Park Kielse Vest:** Joris Van Reusel, 0486 83 62 34
- **Kiels Broek en Blue Gate:** Guy Borremans,

Volgende datums kun je al vastleggen in jullie agenda's.
12 en 13 oktober, 16 en 17 november, 14 en 15 december '24
18 en 19 januari, 15 en 16 februari, 15 en 16 maart '25

Wintertaling - Foto: Walter De Weger

Tafeleend - Foto: Guy Borremans

Meerkoet - Foto: Pierre Nowosad

Kuifeend - Foto: Joachim Pintens

Ardea aan het woord ...

Beste vogelliefhebbers,

De broedperiode zit er weer op, de trek is volop bezig of voor sommige vogels al achter de rug.

Met droefheid in het hart moesten we afscheid nemen van Maurice de Neve die conservator was van Fort 7. Vele jaren hebben we samengewerkt. Afspraken waren steeds punctueel en correct in orde i.v.m. het gebruik van lokalen voor vergaderingen van Ardea of opslag voor vogelkasten. Het was een aangename samenwerking, bedankt Maurice, het gaat je goed daarboven, we wensen familie, vrienden en kennissen veel sterkte.

Opnieuw konden we via de stad Antwerpen een aanvraag indienen voor subsidies, hiervoor moeten we heel wat in de plaats doen of kunnen bewijzen: beschermingsprojecten, activiteiten, met een stand ons bekend maken, enz. Dus het dossier dat we moesten indienen was niet min, maar Niels heeft dit dossier professioneel aangepakt en ingediend. Dankzij al onze activiteiten, zowel educatief als inventarisaties en wandelingen, hebben we opnieuw €2400 toegezegd gekregen. Dikke proficiat aan Niels! Komende vergadering gaan we bekijken wat we nodig hebben om ons nog kenbaarder

Torenvalk - Foto: Kathy De Lange

te maken. Vooral dan voor de mensen die in het veld staan. We bekijken en bespreken wat we nog meer kunnen doen voor de bescherming van vogels.

Graag bedank ik alle medewerkers die gierzwaluw en weidevogels opgevolgd hebben dit seizoen. Stilaan krijgen we wat mensen bij elkaar die zich mee inzetten ter bescherming van deze vogels. Maar we komen nog steeds vrijwilligers te kort om in elke gemeente een aanspreekpunt te hebben. Wil je meehelpen? Dit kan zeker, neem even contact met ons op en we kijken wat je voor ons of beter voor de vogels kan

betekenen. Ook de trektelpost te Hoboken blijft bemand door onze vrijwilligers, ook daar kunnen ze steeds hulp of een bezoekje gebruiken.

Heb geen schrik, of stel jezelf de vraag niet "Ben ik wel geschikt, ik heb geen ervaring" We zijn allemaal gestart als beginneling en hebben onze ervaring ook opgedaan bij andere vogelaars. We zijn zelf uitgegroeid tot ervaren vrijwilligers in (een) bepaalde soort(en). Kom dus gewoon eens mee, stel vragen, want zo leer je van alles bij en ben jij binnen een paar jaar misschien wel even ervaren als wij.

Een belangrijke groep mensen van Ardea vergeten we soms, mensen die al jaren de watervogeltellingen en trek-tellingen doen, maar ook de broedvogelinventarisaties die ons elk jaar subsidies opleveren. Luc Van Schoor maakt ook steeds het driemaandelijks vogelverslag dat te lezen is in Polderblad en op de website. Daar staat heel wat vogelnieuws in van onze regio. We danken deze mensen dan ook van harte voor hun jarenlange en blijvende inzet.

Voor de jaarlijkse broedvogeltelling van blauwe reiger kolonie, ondertussen reeds de 12e telling in het Schoonselhof, konden we voor de eerste maal iemand strikken die met een drone van bovenaf ook een telling wou uitvoeren om de broedresultaten na te gaan. Dit liep heel positief af en beves-

Blauwe reiger - Foto: Luc Van Schoor

tigde onze telling van beneden.

I.v.m. de controle van al onze kasten voor torenvalk, steenuil en kerkuil: meer en meer krijgen we te maken met het kraken van kasten door andere soorten. Voor kerkuil- en steenuilnestkasten krijgen we te maken met marters, voor torenvalk nestkasten krijgen we te maken met Nijlganzen omdat dit holenbroeders zijn. Dit geeft ons weer een pak extra werk, want we moeten deze kasten weer aanpassen. Niet evident als deze op een hoogte hangen. Hierdoor waren er ook 3 mislukte broedgevallen. Net zoals vorig jaar.

Korte samenvatting van het broedseizoen Kielse slechtvalken door Maarten Mortier: in januari '24 werd het mannetje dat al sinds 2020 op het Kiel resideert, gewond gevonden op het Zuid in Antwerpen. Niet veel later nam een ander mannetje zijn territorium over. In maart legde het vrouwtje vier eieren waaruit er drie mannetjes geboren werden. Twee van hen vlogen/vielen te vroeg uit het nest en werden

Slechtvalk - Foto: Guy Borremans

teruggeplaatst op een lager dak van de kerk. Uiteindelijk vlogen ze alle drie succesvol uit.

Ondertussen hebben we een 2de halsbandparkietentelling gehouden in de zomer na de broedperiode.

Zoals vorig jaar ontdekten we dat er bij de voorjaarstelling reeds veel halsbandparkieten op het nest zaten, waardoor de aantallen lager lagen dan de laatste telling in 2023. Daarom telden we vorig jaar ook in de zomer, toen telden we 2700 individuen. Dit jaar kwamen we op 2157 exemplaren en kunnen dus stellen dat er 500 minder zijn dan vorig jaar. Was het te koud en te nat voor de halsbandparkieten om een goed broedjaar te hebben? Hebben ze toch nog een andere slaappleaats? Vele vragen dringen zich op. Toevallig kwamen we na onze verga-

dering op 23/08 een slaappleaats tegen net naast de ring te Berchem waar we ongeveer 900 parkieten telden. Zijn hier de ontbrekende 500 exemplaren bij?

Heb je zelf info over een mogelijke slaappleaats van halsbandparkieten? Je ziet ze net voor zonsondergang een bepaalde richting uitvliegen. Als je deze volgt, kom je uiteindelijk aan hun slaappleaats uit. Vind je deze? Laat het ons zeker weten!!

We zoeken nog steeds mensen met een hart voor vogels! Wil je graag meer info? Neem dan eens deel aan een van onze excursies en stel je even voor aan de gids of begeleiding. Maar je kan ons natuurlijk ook altijd contacteren via onderstaande links.

Vogelwerkgroep Ardea info kan je raadplegen via

Website: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/ of via www.zuidrand.be (ga naar Ardea)

Facebook: www.facebook.com/vwgArdea/

Blog: ardea.hobokensepolder.be/#home

Vogelverslagen: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.

Mailadres: ardea@hobokensepolder.be

**Vogelwerkgroep Ardea,
Eddie Schild**

Halsbandparkiet - Foto: Guy Borremans

Tuinvogels in Vlaanderen

10 online vogellessen

Geniet jij ook zo van die prachtige vogels in je tuin? En wil je meer weten over die gevederde passanten? Des te meer je over hen te weten komt, des te meer plezier je beleeft tijdens het vogels kijken. Start met deze gratis online cursus en kom in 10 boeiende lessen meer te weten over de meest voorkomende tuinvogels in Vlaanderen. Je krijgt ze te zien én te horen. Je ontvangt 1 les per week. Zo kan je de soorten die je in een les ontdekt ook rustig spotten in je tuin en ben je helemaal klaar om de tuinvogels in het Grote Vogelweekend in januari te herkennen!

Welke soorten bespreken we in de cursus Tuinvogels in Vlaanderen?

- Les 1:** de huismus en de heggenmus
- Les 2:** de merel en de zanglijster
- Les 3:** de koolmees en de pimpelmees
- Les 4:** de roodborst en de winterkoning
- Les 5:** de Turkse tortel, de houtduif en de holenduif
- Les 6:** de boomkruiper, de boomklever

Groenling - Foto: Walter De Weger

- en de grote bonte specht
- Les 7:** de vink, de groenling en de putter
- Les 8:** de ekster, de gaai en de kauw
- Les 9:** de kramsvogel, de koperwiek en de spreeuw

- Les 10:** de sperwer en de bosuil
- Veel plezier!

Schrijf je gratis in op www.natuurpunt.be/pagina/gratis-online-cursus-tuinvogels-vlaanderen

Oplossing Filippine: juli 2024

Onze zomerwedstrijd was gewijd aan de Zomerhappening van zondag 8 september.

Een twintigtal mensen waagden hun kans.

De in te vullen woorden waren:

- 1) poezie
- 2) goud
- 3) bomen
- 4) tien
- 5) gratis
- 6) jonckheere
- 7) amber
- 8) antwerpen
- 9) picknicken
- 10) water
- 11) limonade
- 12) joeri
- 13) casanova
- 14) ijswaggen

Het te zoeken woord:
ZOMERHAPPENING

Uit de ingezonden juiste oplossingen werd bij loting een winnaar getrokken:

Linda De Winter kon met 2 personen een comedyvoorstelling van Joeri Cortens "Flirten in 't groen" bijwonen. Proficiat!

Deze keer geen nieuwe wedstrijd, maar wel een mooi gedicht van onze trouwe medewerker/Goudklomp Freddy Tuerlinckx, voorgedragen tijdens de poëzie-wandeling.

VERSTOORD FESTIJN

*Een vlonderpad verborgen in ruisend riet
dat mijn kippengaaszekere tred overstemt
Een bocht brengt me bijna neus tegen snavel
met de blauwe reiger op eigen zompig terrein
Verwonderd staat de tijd heel even stil
en wiekt dan traag weg met verbolgen
vleugelslag
Een kikkerkwaak in de poel
klinkt zowaar een beetje opgelucht
Met een dubbel gevoel
sjok ik terug de werkelijkheid in.*

Vlonderpad in de Hobokense Polder
Foto: Marnix Lefranc

Activiteitenkalender

Za 5 okt	Start Herfsttrektellingen Scheldedijk
Zo 6 okt	Wandelingen en brunch 11 11 11
Do 10 okt	Geef de natuur een blijvende erfenis
Za 12 okt	Sterrenkijkavond in de Polder
Do 17 okt	Bestuursvergadering CC Moretus
Za 9 nov	Slaapplaatstelling halsbandparkieten
Do 21 nov	Bestuursvergadering CC Moretus
Zo 1 dec	Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Zo 8 dec	Ganzentocht Strijen en omgeving
Do 19 dec	Bestuursvergadering CC Moretus

Natuurbeheer: weekend

Za 5 okt	Moerelei
Za 12 okt	Blikvelden
Zo 20 okt	Hobokense Polder
Za 26 okt	Tarzanboskes
Zo 10 nov	Blikvelden
Za 23 nov	Dag van de Natuur: Hobokense Polder
Zo 8 dec	Blikvelden
Za 15 dec	Hobokense Polder

Herfsttrektellingen: elke dag tot 3 november

Midmaandelijke waterwildtellingen:
oktober tot maart

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder (behalve in broedseizoen) van 9 u tot ca 13 u.
Voor info: contacteer Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 - peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq,
diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polderblad - met verschijningsdatum 1 januari 2025 - dienen bij de redactie te zijn op 30 november 2024 (zie Colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be

M.m.v. het district Hoboken

AFZENDER en VU
Luk Smets
J.F.Kennedylaan 22
2630 Aartselaar
Afgiftekantoor 2660 Hoboken 1